

علوم اقتصادیه و اجتماعیه

مجموعه علم

هر ایک برنجی کوئی نشر اولنور

مؤسسی :

احمد شعیب ، رضا توفیق ، محمد جبار

مدرسہ جات :

مباحث روحیه : ساطع . — ایکجی فلیپ : احمد
شعیب . — بین الملل علوم اجتماعیه مؤسسہ سنک بدیع
قولفرہ سی : بدیع نوری . — یکرمضی مصرده مسئلہ اقتصادیه :
حسن محمدین . — انکلتزده رعملہ کوئی : رضا توفیق . — حکومت
و حریت حقندہ سینسک فلسفہ سی : رضا توفیق . — فرانسه
اختلال کبیری : احمد شعیب . — استقراضات .

مدیر و صاحب امتیازی :

محمد جبار

امور ادارہ و تحریریه : نور عثمانیہ جووانده طین ادارہ خانہ سی

نسخہ سی : ۱۰ غروش

استانبول

باب عالی جادہ سندہ هلال مطبعہ سی ، نومبر ۶۶

ایجنسی فلیپ

و

امروز

« ۱۶۶۵ — ۱۵۹۸ »

۲

قرالروم قبلر — اون یدنچی عصرک نصف اولی اسپانیا تاریخی
ایچین آک مصائبشون سنه لدر . روما ایمپراطور لغندن یکر می کره بویوک
اراضی وسیع سیله معزور ؛ منابع مالیه، اردو و دوتنسیله مفخر ارلان
اسپانیا آلتش یدی سنه لک بر زمان ظرفنده تاریخ جدیدک باشقه هیچ بر
رده قید ایتدیکی بر دوره سکران کچیر مشدر . بسقوطک آک بویوک
سببی حکومتک اهلیتسزلکی و دوچار فساد اولماسیدر . بالذات اداره
حکومت ایلهین شارلکن وفلیپ زمانلرنده قرالیتہ داخل حرمت و رعایت
ایدلیکی کی خارجاده اسپانیانک اروپاده کزیده و ممتاز بر موقعی واردی .
لکن بر عصر مدت دوام ایدن محاربات عظیمه مملکتک منابعی قوروتقله
دولت حفره زواله دوشدی . ۱۵۹۸ دن اعتباراً مقدرات ملت نا اهل
مقبلرک و یاخود سرکدشتجو حریفلرک آلرینه تسلیم اولونیور . اسپانیایی
بطائی ، رهاوتی ایله محوه دوغرو سورو کلیه جک برنسلرک ایلکی اوچنچی
فیلیدر . باباسی اوغلنک عالمی اداره دن زیاده کنیدیسنک محتاج اداره

بر بچاره اولادینی کورمشدی. هنوز یگرمی یاشنده ایکن اجرای سلطنتدن متولد مسئولیت عظیم دن دولایی خوف ودهشت ایچنده مقام اقتداره کلدی. بدبخت پدر ایشه بوزواللی اوغلی دوشونه رک اسپانیانک استقباله آغلامشدی.

اوچنجی فیلیپ فضیلتکار و دیندار اولمقله برابر معلول العزم بر آدمدی. فکر تشبثدن محروم وبالذات بر قرار اتخاذینه غیر مقتدردی. عبادت و سیاحت، صید و اوپون بتون زمانی آمیوردی. اقتدار حقیقی دوق دولر مانک آئنده ایدی. دوق ایسه صدای منفعت ذاتیه سندن باشقه سس ایشتهین محروم لیاقت و معلومات کیسه لر دندی. وظیفه مأموریتی محضا تأمین ایتدیکی منافع ماده دن دولایی اجرا ایدیوردی. خزینه دولتی یغمایه، خدمات عمومیه بی صاعقه باشلادی. فساد اخلاقک، مشتهات عقورمک ارتق حدودی یوقدی. الک بیوک مأموریتلری اقاربته، بندکانه توزیع ایتدی. کندلیسی ده زمانمز حسابله ۴۰۰ میلیونه معادل اولان ۴۴ میلیون دوقا مقدارنده جسیم بر ثروت طوللادی. اوتهدن بریدن هدیه آلمق ایچون قرالدن بر مآذونیتنامه بیله استحصال ایتدی! اعظم مأمورین، حکام هپ طبقه بالایی تقلید ایدیور و هر کس یغمادن حصه مند اولمقله چالیشیوردی. نظامات تماماً مرعیتدن ساقط ایدی. تکثیر منابع ثروت، تأمین انتظام حکومت، توفیر وسائط سطوت ایچین هیچ بر شی بایلمادی. کورولهن شیر، ایشیدیلن سوزلر هپ وهن وتشتک علائی ایدی. مع مافیه بو اداره نک بعضی آبی جهتلری ده واردر. از جمله باسقی، پورتوغال و آراغون ایالتیه مناسبتده دور اندیشانه حرکت ایدلدی. باش وکیل ایکجی فیلیپ کبی بر سیاست خارجیّه متعرضه تمقیندن فراغله انکلتره ایله مصالحه، ۱۶۰۵ و هولاندالیرله ده متارکه ۱۶۰۹ یایدی.

هر بارك بقية السبوفى ۱۶۰۹ ده آفريقايه تعزيب ايدلمه سنه قرار ویرلدى.
 ایکنجی فیلیک بتون مساعيسنه رغماً اسپانیولرلر هیچ بر قابليت استماله
 کوسترمه بدمکارندن عربلر ملتیرینی محافظه ایدیورلردی. حکمت حکومت
 وحدت ملیه ؛ خسیس وملوث سوائق ... حاصلی هرشی عربلری محو
 ایچین اتحاد ایتشدی. تبدل وفقیر اسپانیولرک انظار غیظ ومحرومیتلری
 اوکندمه بوفعال وزنکین عرفک موجودیتی برتهلکه ایدی. سروانتس عربلری
 اسپانیایی کیرن قورتلره بکزمه تیور؛ ووالانسیا بسقه پوسی ده اولنرک
 عاقبت بوتون ثروت عمومیه بی اللرنده جمع ایله خرسیتیانلری ضرورت
 سفالته دوچار ایدمه جککیرینی سویلیوردی. بوتون بومطالعانه انضمام ایدن
 تعصب خرسیتانی زوالیلرک محوینی اکمال ایتدی. واقعا صنف زادگان
 بوجایشقان تبعه سایه سنده واردات عظیمه استحصال ایتهلرندن ناشی لزوم
 محافظه لری فکرنده ایدیلر. لکن رهبانک نفوذی غالب اوله رق عربلر
 والانسیا، آندالوزیا، قاتالونیا و آراغونندن یکدیگری متعاقب آفريقايه
 سورولمش « ۱۰ — ۱۶۰۹ » و بوراده قسم اعظمی هلاک اولمشدر.
 والانسیا طاغیرینه التجا ایدن قرق بیک کشی ده یاقتل ویاخود اسیر
 ایدیلرک تاریخ ملته خونین صحیفه لر یازلدى. ایشه اسپانیا بو صورته اک
 کزیده بش ویا التی یوز بیک زراع وصناعتکار غائب ایدمه رک اضمحلالنی
 تسریع ایتمشدر. وحدت دینه پک بهالی به صاتون آلتشدی. شبهه جزیره نیک
 افکار عمومیه سی بوحرکتی سلطنتک اکبویوک بر موفقیتی کبی آلقیشلادی.
 سروانتس بونی بر قرار قهرمانانه، بر الهام آلهی کبی عد، مورخ نوو و آده:
 « ای بختیار قرال ! بویه شانلی بر غزا مکر سکا نصیب ایش. » ديه
 اعلان مسرت ایدیوردی. لکن خارجا بو بر حرکت مجنونانه کبی تلقی ایدلدى.
 مثلاً ریشایو بوتشبت وحشیانه اسپانیا تاریخک حقائق مظلومانی برقات دها

تظلم و تالیم ایتدیکنی سویله دی . نتیجه بوسفیل سلطنت انتریقه لرله بیتدی .
اوچنجی فیلیب ۳۱ مارت ۱۶۲۱ ده هنوز قرق اوچ یاشنده مناظر و اوپلای
ووانین اوکنده کوزلرینی مؤبدآ قیادی .

دورنجی فیلیب — اون آلتی یاشنده برچوچوق اولان دردنجی فیلیبه
اسپانیا تاریخک بلکه الک مشوم الک خانمانسوز بر دوری باشلیور . حال
بوکه زواللی اسپانیولار بوسلطنتی نه قدر صمیمی بر فریاد امید و خلاص ایله
سلاملا مشلردی . ادبیاتدن خوشلانا پرنس الک زیاده شاعر لرله ،
صنعتکارلری حمایه ای دیوردی . لکن دهاشیدیدن کن دیسنه طاقیلان
« بویوک فیلیب » کچی عنوانر دفعه اونی شیاردی ، صوگ درجه بر
رخاوت تنبورانه مهتمک اولدیغندن مصالح عمومی دولت حقنده بر نوع
دهشت حس ای دیوردی . قرال لک الکز ذوقندن خوشلانیور ؛ ملک
باره سنی مندب و محتشم سرایلر یاید بررق ، اوتیه بری یه هدیه لر و بره رک
بیتریوردی . بوتون ذکا و صحنی عالم فحشه استعمال ایده رک آرقاسندن اوتوز
ایکی ولاه طبیی براقدی . اگ زیاده مظهر اعتمادی اولان قونت درلیو ارس برکو ،
مماشاکار برمداعندن باشقه برشی دکلدی . زواللی اسپانیولار وطنلرینک
احیاسنی ایسته بویله برآدمدن بکلیورلردی ...

قونت اول اصرده کن دیسنی عنعنات تاریخیه ایله قطع مناسبت
اید ، جگمش کچی کوستر مرک ائق مقتدر مشاورلری الحرافه طوبیلا دی .
مرتکبلره ، مشهبات دناسکارانه اصحابنه قارشى عبرت بخش وخشیت آور
اجرا آنده بولنه رق بر چوق دو قنر حبسه ونقیه محکوم اولدیلر . قرال
سرایک طرز اداره سنی اصلاح و مضارقاتی ده قصر وتنزیل ایتدی .
امور مالیه و عدلیه نک تنظیمی ، دوائرک تنسیقاتی ، سؤ استعمالک
محاسنی تحت قراره آله رق تأمین انتظام حکومت ، توفیر وسائل

سلطوتہ تشبث ایلہ دی . پسقوسلرلہ اعظمک زینت وسفاہتلی منع
اولندی کی اعمار و اعمار مملکتلہ ، ثروت ملیہ نک تنیہ لایقہ سی ایچین ده
بعض تدابیر اتحاد اولوندی . عموغخانہ لک سدیہ ، اطعمہ نک انواعہ ،
البسلرک اشکالہ قدر برطاقم نظامات یاییلی ؛ نہ چارہ کہ اخلاق وعادات
هر برده قوانین ونظامات دن دها قوتلیدر . بناءً علیہ بر مدت صوکرہ
سرای دبدبہ ماضیہ سنی تکرار اکتساب ایستی . بر مکتب چوجوخی
کی چالیشہ جغنی ناظرہ وعد ایدن قرال ارتق اکلنجہ لردن باشقہ بر شی
درشونموردی . اکلنجہ لر هیچ بر زمان او قدر کوزل ، انشآت او قدر
محتشم ، احسانلر اودرجہ مبذول اولمامشدی . آبدات زینت وسفاہت
حیات سفالت وعجزلہ اکلہ نیوردی . بر شاعر یازیور : » بز قانعزی
دو کرکن سز اکلنجہ لریکنز ، سنلکلریکنز ایچین او قدر لاقدر یامایکنز !
زو اللی چفجینک صبانی بی فائدہ بر بالقون ایچین صاتیلور ؛ آو البسلرینہ
ویردیکنز پارہ ایلہ وطنک استحقاکاتی یاندرک . » واسپانیانک ضایعاتی
تلمیحآدہ دیورک : » سن خندقار کی بویوکسک فیلیپ ، طوپراق چیقارلدقچہ
ناصل اولر بویورسہ سن دہ اولہ سک ! » بعض حریص عسکرلرلہ
سیاسیونک تشویق اوزرینہ اولیوارہز ایکینجی فیلیپک پلانلری دأرہ
حقیقتہ صوقغہ تشبث ایستی ؛ و بواغورده تام قرق سنہ اسپانیا اوروپانک
بر قسمی ایلہ محاربہ طوتوشہرق نتیجہ دہ عسکر بیتاب ، مملکتلر خراب
اولدی !

اولیوارہز عینی زماندہ شبہ جزیرہ نک اتحادی اتہام ایچین شمال
ایلاتندن وپورتوغاندن امتیازات سیاسی لری نزع ایستی . قسماً بوکاموفق
اولدیسہ دہ بصیرتسز حرکتی نتیجہ دہ پورٹیکز لیلرلہ قاتالونیالیرک عصیانہ
باعث اولدی . بونجہ مشکلات و غوائل خارجہ اورتاسنندہ مغرور

و محترز بر قومی رنجیده اتمه مک لازمندی . حال بوکه حکومت قاتالونیانک امتیازات عسکریه سیله یکیدن طرح اولنه جق تکالیفه حسن رضالری شرطی کری آلوردی . بونک اوزرینه انفکاک طرفدارانی مملکتی ۱۶ ایلول ، ۱۶۴۰ معاهده سیله فرانسه ویردیلر . فیلیپ بوراسنی تکرار فتح ایده بیلک ایچین اون ایکی سنه اوغراشدی . الحق ۱۶۵۲ ده بارسلونک تسلیم اولماسی ایله آله بیلدی ؛ معافیته امتیازات سابقه سی یکیدن ویرلدی . دولتک حال وموقعی ایالات سائرده ده آزهلمکلی دکلدی . برچوق پرلر اغراض واغناشاشاته جولانگاه ایدی . فقط اسپانیا وحدتنه ایندیربان اک مدهش ضربه پورتوغال عصیانیدی . ایکنجی فیلیک وطنه ایتدیکی اک بویوک خدمت بوقرالتک تسخیری ایدی . و آنجق بوسایده ایدی که اسپانیا اتحادی خولیاسنی بر حقیقت یامشدی . بالآخره مکاسلین امرا پورتوغالک منافعی اهل ایستدیلر . مستملکاتی همان بلامدافعه هولاندیه تسلیم اولندینی کبی عساکر بحریه سرده محو ابدلش وتجارتی ده آمستردامه کچمشدی . بوندن بشقه پورتکیز زادکانی بویوک مأموریتلرده استخدام ایدلمه مک ، اهالیدن آغیر ویرکبلر آلتق کبی مساوی اداره تبرید قلوبه سبب اولدی . ذاتا خفی بر طاقم اجنبی آژانلری عدم ممنونیتدن استفاده اتمکه چالیشیورلردی . ۱۶۳۷ ده اوواردده برقیام وقوعه کلدی . بونک سهولته تنکیلی ممکن ایکن هیچ برشی یابیلادی . قاتالونیانک خبر عصیان اوزرینه براتفاق خفی تشکل ایتکله بورایه ژان دو براغانس حریص شان وشهرت اولان قاریسی وکای طرفدن سوروککلندی . لیزبون بسقپوسی ایله پورتکیز اعظمی ده اتفاقه داخل اولدیلر . ۱۶۴۰ عصیان نتیجه سنده والی قتل و دردنجی ژان دو براغا قرال اعلان ایدلدی ؛ ۲۸ کانونائی ، ۱۶۴۱ ده اجتماع ایدن قورترلرده قرالیتی تصدیق ایله دیلر . ایشته بو صورته تکرار اعلان استقلال ایدن

پورتکیزلیلر فرانسه نك حمایت و معاوضتی ایله دردنجی ژان ، آفونس ،
 برنجی پی بهر نامنده کی قرالرك زمان سلطنتلرنده استقلاللرینی تصدیق
 ایتدیرمك ایچین یکریمی الی سنه مدت محاربه یه دوام ایتدیلر . اسپانیولار
 پیرنه مصالحه سندن صوکره یه مدافعا تده بولوندیلسده آمیکزبال « ۱۶۶۲ »
 و ویللا ویسیوزا « ۱۶۶۵ » مغلوبیتلری صوکره امیدلرینی ده محو ایتدی .
 بو عصیانلر اولیواره زك رایت غرور و اقبالنی ده قیرمقله . استغفایه مجبور
 اولوب ایکی سنه صوکره قهرندن اولدی . دردنجی فیلب ایسه بوالواخ
 ماتم قارشیسندن کیتدجه اختیارلیوردی . فلاکتلر کنديسنی زهد و تقوی
 صاحبی ایتدی . ویللا ویسیوزاده عسکرینك هزیمت کامله ایله متفرق
 و پریشان اولدیفنی اوکرندیکی وقت « نه یالام ، الله اوله ایستیور ! » دیمکله
 قناعت ایتش و بر قاچ کون صوکره ده وفات ایله مشدر : ۹۷
 ایلول ، ۱۶۶۵ .

اسپانیانك حال سیاسی . — اسپانیانك انحطاطی یالکیز نااهله
 حکمدارلرله سوء مقرینك نافذ الکلم اولماسندن متولد دکلدر . اوپر مسلك
 سیاسینك ، چلغین بر استبدادك نتیجه سی در . بو استبداد تام الشمس
 یدی سنه مدت هر کون دها زیاده کسب شدت ایدره ك قومك قدرت
 حیاتیه سنی محو ایله مشدر . تشتت مقامی اداره ، ظلوم و قهار بر حکومت
 اون یدنجی عصرک دها ایلك سنه لرندن اعتباراً بوتون انظاره چارپیور .
 ایکنجی فیلبك معاصرینی هنوز مغرور و مستقل بر طبیعته مالک دیلر .
 عظمای رجال ، بوبوك زادگان مقام سلطنتك حضورنده سرفر و برده
 زمین اولیورلردی . محررین اسپانیا جریات قدیمه سی حقنده تقدیر آمیز
 مقاله لریازیورلردی . لکن یکریمی سنه صوکره محررلرک مسلك و طبیعتلری ده
 دکیشیور . استبدادك ترصین ینسانه آلت اوله رق ریا و مداهنه ایله

ستر حقیقه چالشیورلر . زادگان ایسه آرتق قراله طائیور . حکمدارک تبعه نك حیات و ممانته حاکمیتی فکری هرکس طرفندن قبول اولنور . بعدما قرالک کیف و هوسی قانون حکم و قوتنده در . دار الفنونلر کندیسنی شاهنشاه اعلان ابتدکری کبی پاپا-لرده کلیساده آلهه قارشى اولان وظائف ایله حکمدار حقنده کی وظائفی عینی مرتبه به وضع ایدیورلر . قرالک اسمی مقدسدى؛ وملتک برشینه اطاعت ایتسی ایچین ده: «قرال اوله ایسته یور»! دیمک کافیدی . قرالک کوچوک بر اشارتی اوزرینه اک بیوک آدملر حبس و یانفی ایدیلوردی . واک بیوک بحرانلرده ، مصائب متوالیه نك صولت پیایی قارشیسندنه بیله ملت : «یاشاسین قرال! قهر اولسون فا حکومت ا» دییه باغیر یوردی .

غابت صبقی و پک غریب بر قاعده تشریفات قرالی تبعه سندن ، حتی عائله سندن آریور . ملته هفته ده یالکز برکزه کورونیور . شرف مشوله نائل اولان ارکک و قادین دیز اوستنه چوکه رک النی اویمک مجبوریتنده درلر . حیاتی او قدر مرتب و معین که لایتحول دینه بیلیر . قالماسی ، یاتماسی ، اوطورماسی ، کزمه سی ، یمکی ، البسه سی . . . هپ تشریفاتنه تابع . مثلاً قرال کیجه قرالچیه نك یانسه کیدرکن بهمه حال آیاغنده ترک ، اوسوزنده سیاه بر مانتو، آندنه قلیج اوله جق و اوکنده ماشینی قابویه قدر مشعله ایله شیشه بی طوتا جق در! و بونوع مراسم و تشریفاتنه رعایت صوک درجه ده در . بونوع مقیدیت تحمافرسا قرالچیه ، پرنس و پرنسسلار اوزرنده ده حکمران . بو طرز جریان حیات سرایه بر شعر ملال سربور ؛ عائله قرالی اعضا لری بر حیات مکدر یاشایورلر . مداعلره پرنسسلرک بلوغی بر حادثه مهمه کی تبلیغ ایدیلور . قرالچیه ، پرنسسلره تماس ایتک — حتی حیاتلرینی تحلیلص ایچین اولسه بیله — بر جنایتدره

قرال وفات ایتدکن صوکرده زوالایلر بوقیودا سارتقیرمادن قورتولامیورلر:
مثلاً طول قالان قرالچهلر بر مناسترده بر ماتم ابدی ایچنده یاشامق
مجبوریتمده درلر! ...

حاصلی تشریفات قرال ایله عالیه نی بشریتک فوقه قویور. حکمدار
اک کوچوک برایشی بیله تدقیق ایدرک حقنده بر قرار اعطا وزیرنی
امضالیه حق، و بوتون توجیهات نظر تصویبندن کجه جک. دها ایکنجی
فیلیپ زماننده قرال و کاتباری بوطاغلر کبی دوسیهرک اوکنده دهشت
ایچنده قالیورلردی. بطی المزاج اوچنجی فیلیپ ایله تنبله و مهمل
دردنجی فیلیپ ایسه بو وظائف دولتک اوکندن رجعت ایدرک تفحص
امور مملکت یرینه سرائک آنتریقه سیله اشتغاله باشلادیلر. آرتق
اسکوریاال متروندی. مادرید کیتدکجه کوزلشور و سکنه سی ده چوغالیوردی.
سرائلر، باغچلر شهره بر اقامتگاه قرالی منظره سی ویرمکه باشلادی.
زادگان ذوق و صفا محندن شیمدی آریلامیورلردی. سرای بر مرکز عظیم
حظوظات اولوب عینی زماننده رتبه لرک، مأموریتلرک بویوک بر بورسه سی
ایدی. قرال اکثریتله نامرئی اولقله برابر سرائک ایشلری آزدکلدی.
بونک ایچین حکمدارک مختلف عنوانلرله بر چوق کیسه لر دن مرکب
معیت عسکریه و ملکیه سی واردی. قرالچهنک ده بویله کندیسنه مخصوص
آدملری موجوددی. قرال اون بیک کیشی به کیسه سندن معاش و بریور
و بسلیوردی. بناءً علیه سرائک مصارفاتی پیدرپی تزییده ۱۶۶۰
تاریخنده ۱۷۰۰۰۰۰ دوقایه یعنی زمانمز حسابیله تقریباً ۷۰ میلیونه
چقمشدر.

اکلنجه لرله، سیاحتلرله وقت کچیرن قرال اداره دولتی مقبللرله،
مجلساره بر اقمشدر. آرتق اسپانیا سراسم قلمیه صوکر درجه رعایتکار

بر حکومت قرطاسیه نك انه كچوركه بوكيفيت ده انحطاطك عواملندن
 برنی تشكیل ایدر. اون آلتجی عصر دن اعتباراً وجوده کتیر یان بو
 طرز اداره اون یدنجی عصر ده تنسیقات نقطه سندن بوتون نواقصی
 اکمال اولینور: مرکزده اعظم مأموریندن مرکب اون ایکی مجلس
 وار؛ هیسنتك فوقده بالذات قراک ریاست ایتیکی شورای دولت
 بولینور. قوانینی تنظیم ایتک، مصالح ملکیه حقنده بیان رأی ایله مک
 هپ بو مجالسه مودوعدر. فقط حکم و نفوذ پیدر نی باش وکیل ایله
 شورای دولنده کی اوچ باش کاتبه انتقال ایدینور. بالاخره اولیو اوره ز
 بویولده دها ایلری کیده رک بوتون امور مهمه دولتی کندی آملرندن
 مرکب برطاقم موقت قومیسونلره تودیه باشلیور. و مجالسك صورت
 ترکی ده دوچار تعدیل اوله رق بورایه تجربه سز لیاقتسز زادگان اعضا صفیه
 کیرمکله نتیجه ده بو هیئت محترمه اهلیتسز لکی و اخلاقسزانی ایله بر
 هیکل ذالت اولیور. عینی خطیئات، اداره و لایاتی ده افساد ایدینور. و تطبیق
 ایدیلن اصول اداره کثرت مأمورین خست لفتک اشتداینه خدمت ایدرک
 بویوک و کوچوک بوتون اسپانیوللر تارالارینی، صناعت و تجارتی، مسالکینی
 ترک ایدرک خدمات عمومیه هجوم ایلورلر. و بالاخره همان هپسی
 تبعه نی تضیق ایدرک زنکین اولمقدن باشقه برشی دوشونمورلر.
 بالخاصه محاکم و کتک بیله ن بر منبع وارداندر. حاکمک، بواشاری سورنجمه ده
 براقق، عدالتی صاتمقدن عبارتدی. کوته اندیش و خودکام متنفذان
 حکومتک صولت حرص و طمغه قارشى هیچ برشی مقاومت ایدمورلر.
 یواعتسافات بوتون اسپانیایی بر مقبره بی پایان و پر اضطراب حاله
 صوقیور. آرتق بچاره ملتک قلبی کزلی برانین فغان ایله نالاندر!... بی شبهه
 بومعاملات اعتساف کارانه حریات عمومیه نك انحطاطی ایله کسب شدت

ایتمشدر . چونکه استبداد شبه جزیره نك قسم عظیمه جدی هر درلو
 حراقیه بی قالدیرمشدی . قورترلر قرالك اراداتی تسجیلدن باشقه برشی
 یامادینی کبی بلدیهلرده حربتلرینی غائب ایتمشدر . یالکیز شمالده فکر
 استقلال پك قوتلی اولدیغندن عصرك ابتداسنده استبداد اوراده بعض
 موانعه تصادف ایدیور .

اسپانیا اون یدنجی عصرك مقدمه سنده هنوز شهرت عظیمه عسکریه سنی
 محافظه ایلدوردی . برچوق زمان دها منتظم و متین اردولره مالک
 اولدی . اینگنی فیلیپ حیاتنك صوکلرینه دوغرو ۱۵۰۰۰۰ کیشی
 چیقاره بیلشدی که بو او وقت فرانسه عسکرینك اوچ مثلی ایدی .
 ۱۶۴۰ ده ایه قوه عسکریه تقریباً یوز بیک نفردر . و اسپانیاده
 خدمات عسکریه دائماً متخصصلارك انده اولدینی کبی قومك حماستی ده
 هر درلو شانك فوقنده ایدی . لکن یاواش یاواش رقیلار پیدا
 اولغه باشلادی . مثلاً یالکیز فرانسه ، ریشایو زماننده ۱۵۰۰۰۰
 عسکرله مقابله ایتدی . بوندن باشقه شبه جزیره ده فکر عسکری
 دوچار ضعف اوله رق دردنجی فیلیپ سلطنتنده زادگان بيله پاره
 ویره رك خدمت عسکریه دن قورتولمق ایستیورلردی . دیگر بویوك بر
 فلاکتده تناقص نفوس خسته لنی در . حکومت ارتق درجه کافیه ده
 قرعه نقری بولامیوردی . ۱۶۱۰ ده ۱۳۰۰۰ نفر لازم ایکن ارزوسيله
 عسکرلکه داخل اولانلر انجق ۶۰۰۰ کیشیدن عبارتدی . بوندن دولایی
 دولت اجنبی عنصرینك مقدارینی تقادیا تزیید ایدیوردی . اودرجه ده که
 اسپانیا عسکرى ارتق اردونك اوچده برنی تشکیل ایدوب متبایسی
 ایتالانلر ، آلمانلر ، لهیلر ، ایرلاندا لیلردن مرکبیدی . برچوق نظاماته رغماً
 اك بویوك رتبیلر قدم واهلیت یرینه نسب و منسوبیت اوزرینه توجیه

اولونبور؛ لزومندن يك فضله اولان ضابطان ده رخواست تپورانه لرنندن
 دولايي عسکری تعلیلرینی اہمال ایتدکیری کبی جہالت وسؤ معاملہ لریلہ
 نفرات اوزرنده کی نفوذ لرینی غائب ایدیلوردی . بر مدت صوکرہ
 قوماندانلق علی ده قالمادی . اسپانیانک الک ابی جنرال لری اجنبی ایدی
 حیات عسکرینک ہر صفحہ سنده تسیب وانتظام سزلق . متلاعسکرہ منتظماً
 معاش وبریلہ میوردی . زوالی نفر لر یا آچلقندن اولویور ویا یا شامق ایچین
 چاپو جلیق ایلدیوردی . عدم مطاوعت وانتظام سزلق بورادن منبشدر . بیدری
 غارت ، قتل ، ہتک عرض عسکرک طبیعت ثانیہ سی اولدی . قاری وقارہ
 عشرت ایسہ یغما کرانک ثمراتی درحال اُندن آیلوردی . نہایت فنون
 عسکریدہ وقوعہ کلن ترقیات اردوبہ صوک ضربہ بی ایندیردی . کوستاو
 آدولفدن تورہ قدر اولان تبدلات اسپانیانک مچھولیدی ...

عینی حال بحریدہ دہ حکم فرما ایدی . آرامادا فلا کتدن صوکرہ دہا
 برجوق زمان اسپانیا اوروپا قوۂ بحریہ سنده برنجی موقعی محافظہ ایتدی .
 ۱۶۲۶ دہ ریشلیو بوقوتک ہنوزک مدہش اولدیقنہ حکم ایدیلوردی . واقعہ
 اوتورسنہ محاربہ سنده بیلہ دکرہ برجوق کیلر چیقارمشدی . لکن تجارت
 بحرینک انحطاطی ، وفیات ، طائفہ بولق خصوصتہ کی مشکلاتی
 برقات دہا آرتدیردی ۱۶۲۷ دن اغباراً مہماتک نوافضی ، ملویلرک دہ
 کفایت سزلکی کورولمکہ باشلادی . ویکی تشکل ایدن هولاندا ، انکلیزہ ، فرانسز
 قوای بحرہ سنک تعرضاتی ، تعینہ الجیشدہ کی تعدیلات ایسہ اسپانیا بحرہ سنک
 محوینی بوس بوتون اکمال ایتدیلر . غایت فنا و صوک درجہ بطی الحرکہ اولان
 کیلری ۱۶۳۹ ایلہ ۱۶۴۶ تاریخی آراسندہ کی محاربات عظیمہ بحریدہ
 غرق اولدی . دائماً جسور قالان اسپانیا عسکری اولمکدن باشقہ برشی
 یلیوردی . ۱۶۲۱ دن ۱۶۴۳ تاریخنہ قدر اسپانیا ۲۸۰ حرب کمیسی

ضایع ایشدر ۱ و بوهزائم مؤلده دن ناشیدر که قاستل مجلس رئیس بعدمه
دوتما اداره سندن واز کچلمه نی رسماً تکلیف ایله مشدی . ۱۶۴۸ ده آرق
آوروپاده بر اسپانیا بحریه سی یوقدی .

مالیه کله ۱۵۹۸ ده دیون عمومی ۱۰۰ میلیونه چیقمشدی .

ایکینجی فلیپک اخلاقی زماننده بودجه آجینی خزینه نک حال طبعیسیدر
چونکه مصارفات زمان صلح و مسالمنده بیله تراید دن بر آن خالی
قالیوردی . توالی ایدن افلاس لره رغماً دیون عمومی واردات دولته
نئی آلدیندن بر چوق تکلیف جدیده وضع اولوبور ؛ بالخاصه تکلیف
بالواسطه نک تربیدی مکلفی خراب ایدیوردی . انحصار لره مقداری ده
بلا فاصله چوغالیور . ۱۷ نجی عصر دن اعتباراً کورده ، کهرچله ،
بالموی ، راقی ، چیقولاته ، بیاض کاغد ، قونسروه ، ضغ ، قوتون ،
تمغالی کاغده تحت انحصاره آلبور . بالاخره دولت انضطرار مالی
قارشیننده املاک خصوصیه سنی ؛ امتیازات بلدییه ، اصالت القانیه
صائمه باشلیور . یکی بر چوق وظیفه لر احداث ، شهرلر دن مکلفیت
نظامیه لر حارجنده باره طلب ایدلدیکی کبی اغنیادن ده فوق العاده ویرکیلر
آلبوردی . بوتون بوتدایر (۱) فقر الدم اقتصادیه چارمه ساز اوله مدیغندن
نتیجه ده جنوه بانکرلرینه ویهودیلره مراجعت اولونیوردی . تکلیف
فوق العاده نک قسم اعظمی قاستیلان قرالیتی ویرمکده اولوب آراغونیه ،
ناواره ، قاتالونیه ، والانسیا و باسک ایالاتی ویرکیلرک انجی بر جزئی تأدیه ایدیور
رهبان و زادگان ایه معافیت مالییه حائز اولدق لردن برشی ویرمبورلردی . بوتون
بار تکلیف اولانجه ثقلیه دوت میلیون فقیرک اوزرینه یوکه نیوردی . ایتالیا
و هندوستان وارداتی ایل ۱۶۱۰ تاریخلرینه دوغری واردات عمومی ده جمعا ۲۴
میلیون دوقا اولوب نومقدار ۱۶۵۰ ایل ۱۶۶۰ مایننده ۳۰ یاخود ۳۵

میلیونه چیمشدی . زمانز حسابله سنوی بر میلیار دیمکدرکه اووقت
اوروپانک الک یوکسک بودجهمسی دیمکدی . حال بوکه بوقوای مالیه ایادی
قیمت ناشناسانده بوقیره محو اولوب کیدیوردی .

مال اجتماعی واقصدادی . — ثروت واققدار بمض اصحاب امتیازک
الرنده طولانمشدی . بونلرک خارجنده بوتون اسپانیوللر بر حیات
سفالت وعجز ایچنده چرپنورلردی . صنف متوسط یوقدی . صنف رهبان
ایسه جمعیتک طبقه بالاسنده ، موقع شرفنده بولنیوردی . ۱۲۰۰۰۰ کلیسای
۲۰۰۰۰۰ پاپایی وبرجوق مناسترلی ، صومعه لری ، مکتب لری ، خسته خانه لری ،
انکیزیسون محکمه لریله قانولیک عالمنک الک زیاده صاحب ثروت بر کلیسای
ایندی . یاریم میلیون اسپانیول رهبان و یارهبانه تابعدی . مجالس ومحررین
مناسترلرک تراید مقدارنده کی مهالکی بهوده یه باغیر یورلردی .
بوتون بو مؤسسات رهبانیه ملجأ عطالت اولوب اوراده یاشایانلری هپ
جمعیت بسلیه چکدی . . بقیه سولرک حکمدار قدر وارداتی واردی . از
جمله تولد بقیه سنک کلیری ۳۰۰۰۰۰۰۰ دوقا « ۱۳۱۰ میلیون » ایندی .
بعض مناسترلرده ۴۰۰۰۰۰۰ دوقا « ۱۷ میلیون » طولنیوردی . اسپانیا
طوبراغنک بشده بری و اکثر اقسامنده نئی کلیسایه عائد اولوب یالکز
قاسقیل رهبانی ۱۰ میلیون دوقا « ۴۰۰ میلیون » وارداته مالکدی .
مجالس ، پاپاسلرک یاواش یاواش بوتون اموال واملاکک صاحبی اوله جقلرینی
سویله مکدن خالی قالمیورسه لرده دیکله یین اولمیوردی . و پاپاسلره مراجعت
ایلمکسزین دولته هچ برایشده یاییلا میوردی . اونلرک کندیلرینه مخصوص
اداره لری ، محکمه لری ، تبعه لری ، حقوق زعامیه لری واردی . کلیسا
جمعیتده یالکز امتیازاتی ایله دکل بلکه ایضا ایتدیکی وظیفه دینه ایله ده
باشلی بر رول اوینیایوردی . کنه چیقاران پاپاسک حکمدار اوستونده

بویوک بر نفوذی اولدینی کبی پاپاسلرده مجالسده اعضا صفیلره بولونیورلردی اکه مهم مسائل اداریه حقنده ده تئولوژی علماسنک رأینه مراجعت ایدیلوردی . حاصلی هیچ بر مؤسسه اجتماعیه پاپاسلرک تأثیرندن آزاده دکلدی . مکاتب و دارالفنونلری ، خسته خانملری ، ایستاخانهلری ، دارالعبزهلری هپ کلیسا اداره ایلوردی . و نهایت قاتولیکلکی محافظه ایچون فکر بشری انکیزیسون واسطه سیله تضیق ایدن ینه پاپاسلردی . خفی بر اصول محاکمه یه تابع اولان او مدحش محکملری اون انتجی عصرده ارتدادی محو ایشدر ؛ اون یدجی عصرده ده بو محاکم یهودیلره ، سحر بازلره ، شارلاتانلره قارشینی آمان ر محاربه آچمشدر ؛ چونکه کلیسا ، اخلاق وعاداتک ناظم و ناظریدر . دیگر طرفدن رهایین هر نوع یازیلری سانسور ایتدکلی کبی قرالک موافقتله بر نوع ضابطه سیاسی و وظیفه سنی ده ایفا ایدیورلر . بالذات حکمدارده پولتیقه سنک آنت انفاذ و اجراسی اولان پاپاسلری هر یرده و هر وجه ایله حمایه ایتدیکندن نتیجه ده بوتون اسپانیاتک قوای حیات و تمدنی کلیسانک النده اسیر اولویور ...

تقریباً ۳۰۰۰۰۰ اولان زادگان عائله لرله برابر اسپانیا سکنه بد . بختک بش و یاخود آلتیده برینی تشکیل ایدیورلر . عنوان اصالت بعضیلرینه اجدادنن کلدیکی کبی بر قسمی ده اشترا و یا غصب صورتیله در . زادگانک ده مراتبی واردی ؛ سرایک کزیده خدماتی ، اردوده بویوک رتبه لر ، وظائف ملکیه نیک اکه مهمملری کندیلرینه منحصر اولدیفندن سی و عملی تحقیر ایدرک موقعلرینی محافظه دن باشقه برشی دوشونمورلری . بویوک زادگان ایسه محتشم سرایلرنا ایدرک بر حیات سفاهت و جنت عالنده ثروتلرینی ، مختلرینی محو ایدرلردی . هپسنک معیتنده بر چوق بندگان واردی ؛ بوریاکار طفیللرله ، ضیافتلره ، هدیه لره ، آقتریسلره کیدن

پاره‌لر حسابسزدی . سفره طاقلری هپ آلتون و کوموشدن اولوب
 بعضاً ۷۰۰ درلویمك چیقدینی اولوردی (۱) - بیئات سفیه‌لرینی یالدرلامق
 قیلندن نضابه بر علو جنابله ادبیات و صنعته قارشى منور بر ذوق و حرمت
 بسلیورلردی . فقیر زانكلكه بعضیسی ده ضرورتی ولایاتك هجرا بر
 كونه‌سند كزلیور ؛ بر قسمی شهرلرده سرگذشت آرقسند دولاشیور
 و یاشامق ایچون كوچوك بر مأموریت استرحام ایلوردی .

صناعت و تجارتك محوند دولانی صنف متوسط غائب اولمشدی .
 بناء علیه صنوف مماندهی متعقب بر سور و امل - شكشكان ایله اعضاى
 رديئه جمعیت كلیور . بوش تارلالرله ، فابریقلردن سفالت بشریه هجوم
 ایلدیور . و بو اردوی سفالتك موجودیتی تسأل، عرض و ناموسه تسلط ،
 حیدوداق، دولاندیریمچیلیق تغذیه ایلوردی . صوكره هر درلو سرگذشتجو
 حرفلر ، رقاصه‌لر ، فاحشه‌لر ، سحر بازلر ، عموخانه‌جیلر ، دساس
 و مضحكه پردازلر ك نضایحی شهرلری افساده خسته خانلری ده دوله و ریور
 و ایشته بو صورته عرق یاواش یاواش بوزولدیور . اسپانیوللر اسماً
 طبیعتك پك زیاده لطفنه اوغرامشدی . سانه و قناعتكار ، عالجیاب
 و مغرور ، اینجه فكرلی و صد بر عرقدی . اورویا اوستنده کی حاكیمیتی
 محافظه ایچین كندنده حس حقیقت اشیا ایله افكار و اذواقده اعتدال
 نقصاندی . منحصروطنپرورلكی ده اجنیدن الته‌جق شیلری، اوكره نیله‌جك
 درساری تحقیر ایتكه سوق ایلوردی . پك، قولایلقه آله ایدیان بویوك
 تروتلر سی و عملی موقع بلنددن ایندیرهك حباتك مصالح عظیمه‌سی
 اكلنجه‌لرله قار و عشق اولدی . محترص، صاف و صمیمی بر اعتقاد شدتلی بر
 تعصبه منقلب اولوب اسپانیا بر چوق زمان ایچین ترقیه قارشى قیاندی .
 بویله بر حال سیاسی و اجتماعینك نتیجه ضروریه‌سی مملكتی فقر الدم

اقتصادی به او غر اتمقدرد. عربلرک طردی، مساوی اداره، ال ایشلرینک ندرت و بهالینی، قیمتدار معادنک نتایج مبدولیتی، هندوستانه دوغرو مهاجرت حیات زراعیه اوزرینه پک فنا تأثیرات ایقاع ایتدی. دیگر طرفدن ملکیت عظیمه زعامیه ورهبانیلرک توسی، اراضی مزروعیهلرک محوینه باعث اولان رعی مواشی قومپانیلرینک امتیازاتی، ذخائرک نقلیه ممانعت ایدن و فیات اشیایی حکومته تعیین ایتدیرن قواعد اقتصادی (!) کی اسباب اوروپالرک انک منبت برملکتی انک فقیر برملکت یامشدی. زراعت و صنعت متروک اولوب اعمار و اثمار مملکته کیسه چالشیور و قورزلرک فریاد خسرانی معاکس حیتده هیچ برطنین مؤثر براقیوردی! هر طرفده الواح خرابی و بریشانی، اولر بیقلیوردی. مملکت خارجدن آندینی بقدای و بالیقله یاشایه بیلیوردی. طوپراق بکر و نامکشوف بیکرله خزان و نابعلیه سینه کشای انتظار ایکن ظالم و تسبیکار برهیات، برحکومت ملتی اوجاع محرومیت ایچنده ایکله تیوردی.

افراط تکالیف، صنایع میخانیکه دن اسپانیوللری تبعید ایدن فکر باطل، خرچلری سد ایلین محاربات، دارالصناعه لر دن قولاری قویاران مهاجرت، رقابت اجنبیه قارشو مبارزه به مانع اولان اجورات، اصول تحدید صنعتک سقوطی تولید ایتشد. ایپک، یوک، سختیان، فایانس فابریقلری یکدیگرینی متعاقب قیایور. آرتق اسپانیا مذسوجات، خالی، دیمیر، قیریمسال، کاغذ کی مواد معموله یی فرانسه، ایتالیا، انکلتیره، هولاندان جلب ایتدی کی داخل مملکتدکی انک نوچوک صناعات بیله اجانبک انه کییور. عینی اسباب اجتماعی و اقتصادی اسپانیانک تجارتی ده محو ایدیور. بویوک پنایرلر غائب اولویور. لیمانلرده یالکیز اجنبی سفائی بولوندی کی شهرلرده ده جنویز بانکرلرله فرانسه

و انکلین تاجر لری کورولور . شراب ، میوه ، زيتون یاغی ، شکر ،
یوک ، خام ایپک ، سودا ، ایشلمه مش معادنن مرکب اولان اسپانیا
اخراجاتی ۱۶۲۰ ده ۱۹ ۱/۲ میلیون دو قایه یوکسله بیلدیکی حالده ادخالات
اجنبیه ۳۹ ۱/۲ میلیون چقیقور . جذام علی کبی توسع ایدن سفالت ،
محاربات ، مهاجرت ، امراض ساریه ، ازدواجات و تولداتک تنافسی
و نهایت عربلرک طردی ۸,۲۰۰,۰۰۰ دن عبارت اولان نفوس مملکتی
۶ میلیون تنزیل ایدیور . بوش ، ایصسز اووالر ، کیسه سز کویلر ،
فقدان تولدن چوجوقلر اوینامایان شهرلرک الواح ماتمی مواجهه سنده
قورزلر : « قرالیتک بر عصر ده ایشایه بیلدیسی قابل دکلدر . » دییه
کال دهشتله فریاد ایدیورلر...

علم و صنعت . — ادبیات و صنعتک نشرایتدیکی ضیا اسپانیا بدر
اقبالنی خسو فناک ایدن ظل ادباری بر مدت ایچین داغیتور . پورتوغالده
داخله اولدینی حالده قرالیتک اوتوز بش دارالفنوننی هنوز شمشعه
ظاهریه سنی محافظه ایدیور و ۷۵ کرسیسی ۱۵۰۰۰ طلبه سیله سالامانق
اونیور سیتهمی دایما پارس ، اوقسفورد ، بولینا دارالفنونلریله رقابت
ایلیوردی . اک پارلاق مکتبلر جزو تیرک اولوب بونلر ۴۰۰۰ قدردر .
لکن تدریسات عالیه و تالیه تماماً رهبانک تحت ریاستنده اولدیغندن
استقلال و سربستیدن محرومدر . پیدر پی دارالفنونلرده علوم بوس
بوتون اہمال ایدیور ؛ اورایه ایلریده مأمور اولق ویا جمعیتک طبقات
عالیه سنه الزم سطحی بر معلومات آله بیلک ایچین کیریور . ایی معلملرک
آزدی ؛ مکتب پروغرا ملریده حیات شکستکانک عددینی تزیدیه خدمت
ایلیوردی . اساساقوه مضیقہ استبداد علمک سربستجه انکشافه مانع اولوبوز .
مثلا علم هیاتده قوبرینک مسلکی ممنوع ، تبعات فیلولوزیه متروک ، علوم

ریاضیه ایسه همان مجهول کیدی. فلسفه ده آرستو طواوزرینه یازیلان شرحلر وحاشیه لردن عبارتدی. تتبعات تاریخیه ده ده تنقید و محاکمه مفقوددر. اک زیاده سهویلمن، ترجیح ایدیلن علم ته تولوز بدر. بواننده چیقان ته تولوزی علماسندن بعضیلری قاتولیکلک اوزرینه بر تاثیر عمیق اجرا ایتشلردر.

ملنک معکس روح و وجدانی اولان ادبیات بالعکس بونصف عصر انساننده اسپانیاده غایت پارلاقدر. برنجی درجه ده درام کلیرکه بوقومک تحت تاثیرنده تکمل ایتشدز. چونکه تیاترو اسپانیول احتراصاتندن بریدی. اک کوچوک شهرلرده بیله شعراسنک محصولات متنوعه سی موقع تماشایه قونیوردی. بوموضوعه محررلره بویوک برحریت ویرلمشدی. تیاتروییه قارشى خلقک محبتی او قدر زیاده که بر عصرده ۳۰۰۰۰ پیس یازلمشدر. اک ولود تماشانویس لوپ ده وه غادر. «۶۳۱ - ۱۵۶۲» برنجی درجه ده صنعت آشیایان هنرورانندن اولان لوپ ده وه غانک مهارتی صحنه ایچین ایجاد نفائس، ابداع محاسنده کی موفقیتیدر. ده آاز ولود لکن حسن و بداعت افاداتی، حادثاتی صورت ترتیب و ترکیبی ایله لوپک فوقنده اولان قالدرون «۱۶۸۱ - ۱۶۰۰» اسپانیا فاجه نویسانک اک بویوکیدر.

رومانلر ابتدا عمر راعیان و حیات قهرمانانه بی مصوردر: بالآخره اجتماعی، فلسفی اولویور. شواله رسنک حکایه یه سر و انتسک دون کیشوت «۱۶۱۷ - ۱۶۱۵» ی ابدی بر نمونه در. عینی زمانده ژوان دومارمانه «۱۶۲۳ - ۱۵۲۶» اسپانیا تاریخی اثریله وطنه بر هیکل فنا ناپذیر رکنر ایدیور. کن بو پارلاق ادبیات فضله بر اسلوب مزین ایله بوزولیور. فکریرینه نکات عدیده آهنگ و موسیقی قائم اولویور.

مع مافیه خارجدہ ایتالیا ، انکلتربہ و بالخصوص فرانسدہ اسپانیا
ادبیاتنک حکایہ نویسان ایله درام مؤلفلری و شاعرلر اوزرینه بویوک
بر تاثیر و اردی . صانکه اسپانیا تفوق سیاسیسنی فائب ایتدیکی بر
صیراده بر نوع قرالیت ادبیه اجرا ایدیوردی .

اصغر شعیب

- استانبول : ایلوک ، ۳۲۵ -